

Trøndelag Teater 71/72

**Den tapre soldat Svejik
med
Arve Opsahl**

UNGDOMMENS TEATERKORT

Utdeles gratis
til ungdom under 25 år
som ikke kommer inn under
andre moderasjonsordninger,
som Skoleteater osv.
Kortet gir rett til 2 billetter
med 50% moderasjon
til forestillinger på Hovedscenen.
Kortet fås i billettluken.

I PROGRAMMET:

Hvem er Svejk?	side 2
Jaroslav Hasek	« 4
Arve Opsahl	« 10
Fra tsjekkisk film og teater	« 13
Svejk 1968	« 14
Svensk kvartett	« 15
Teaterkommentar	« 17
Skuddet i Sarajevo	« 21
Det gamle Europa	« 23
Norgespremiere	« 26
Den absurde kongen dør	« 27
Karlsson på taket	« 31

Den tapre soldat Svejk

Trøndelag Teater

Administrasjon:

Arne Aas
Ole Disen
Knut Jensen
Håkon Qviller
Kari Bjerve Wold
Tove Dahle

(teatersjef)
(økonomisjef)
(produksjonsleder)
(teatersekretær)
(pressesekretær)
(salgssekretær)

Styre:

Willy Svarverud
Svend Hokstad
Kaare J. Tapper
Olaf C. Taxt
Aud Ørvig
Kristian Engan

(formann)

Programredaksjon: Kari Bjerve Wold

Ansvarlig utgiver : Arne Aas

Foto : Roar Øhlander

HVEM ER SVEJK?

Forfatteren av «Den tapre soldat Svejck», Jaroslav Hasek, opplevde selv første verdenskrig både ved fronten og i russisk fangenskap. Etter krigen levde han under meget kummerlige kår i Praha, gikk omkring på kafeene, presenterte seg som soldaten Svejck og solgte boken heftevis for å få penger til øl. Først etter Haseks død (i 1923) ble boken verdensberømt, — via en tysk oversettelse. «Den tapre soldat Svejck og hans eventyr under første verdenskrig» som er bokens fulle tittel, er nå utgitt på bortimot 30 forskjellige språk. Dette er forfatterens eget forord til boken.

En stor tid krever store mennesker. Det finnes helter, miskjente og beskjedne, uten en Napoleons rykte og historie. En analyse av deres karakter skulle til og med kunne stille i skyggen ryktet til en Aleksander av Makedonien. Dere kan nå på gatene i Praha møte en loslitt mann som selv ikke vet hva han egentlig betyr i den nye, store tidens historie. Han går beskjedent sin vei, er ingen til besvær og blir heller ikke plaget av journalister som ber om intervju. Om dere spurte hva han heter, ville han svare enkelt og beskjedent: Jeg heter Svejck.

Og denne stillferdige, beskjedne og loslitte mannen er virkelig den gamle, gode soldaten Svejck, den heltmodige og tapre mannen som en gang i Østerrikes tid var på alles lepper i kongeriket Bøhmen og fikk et ry som heller ikke vil blekne i republikken.

Jeg synes godt om den tapre soldaten Svejck, og når jeg skriver ned hans eventyr fra verdenskrigen, er jeg overbevist om at dere alle kommer til å sympatisere med denne beskjedne, miskjente helten.

Han har ikke tent ild på templet til gudinnen fra Efesos slik den derre galningen Herostratos gjorde, for å komme i avisene og skolebøkene. Og det er tilstrekkelig.

Forfatteren.

Den tapre soldat Svejsek. Illustrasjon av den tsjekkiske kunstneren Josef Lada.

JAROSLAV HASEK

Den østerrikske soldat Hasek.

Jaroslav Hasek ble født i Praha i 1883. Som barn kom han aldri utenfor fødebyen, familien førte på mange måter en nokså isolert tilværelse. I føljetongen «Huset vårt» som ble offentliggjort i den borgerlige Praha-avisen *Národní Listy* i juli 1904, tegnet den 21-årige Jaroslav Hasek et levende bilde av det miljø han tilbrakte sine første barneår i.

Jaroslavs far var hjelpelærer, hans mor hadde «giftet seg under sin stand». Deres første barn, en gutt, døde like etter fødselen, noe som gikk særlig hardt inn på faren. Familiens vanskelige økonomi skyldtes ikke bare små og variable inntekter, men også Josef Haseks stigende behov for alkohol, noe som sterkt bidro til den depressive stemningen i hjemmet.

I skolen utmerket Jaroslav seg ved å være nærmest alt-lesende; han fant frem til populærvitenskapelige fremstillinger av nye oppfinnelser, om kjemi, historie, naturfag og folkeminne. Og for selv å oppleve noe, gjorde han lange streiftokt innen sin egen by. Jaroslav var en skarp iakttager og en fremragende elev som fikk et strålende avgangsvitnesbyrd i folkeskolen.

Familierådet besluttet at han skulle få gå gymnaset. Også der gjorde Jaroslav gode fremskritt, men var våkent kritisk og en urolig ungdom på mange måter.

Bare ett år etter at faren døde i 1896, ble han utvist fra gymnaset fordi han hadde deltatt i politiske gatedemonstrasjoner. Han ble familiens sorte får, men en helt blant kameratene i kvartalet.

Så måtte Jaroslav se seg om etter en jobb. Han forsøkte i et trykkeri, men forgjeves. Jaroslav Hasek sto nemlig oppført i politiets fortegnelse som rebell og oppvigler, og nettopp det trykkeriet han søkte, hadde strengere politioppsyn enn andre fordi det trykket Prager Zeitung.

Jaroslav trøstet sin fortvilte mor med at om han ikke fikk være med å trykke, så kunne han ihvertfall begynne å skrive. Men i mellomtiden måtte han ta

Forfatteren Jaroslav Hasek.

til takke som apotekerlærling. Derfra gikk han over til merkantil utdanning ved Det tsjekkosllovakiske handelsakademi hvor han var fra 1899 til 1902. Etter endt eksamen søkte han stilling i banken Slavia der hans far en gang hadde vært ansatt.

Hasek ble i banken i ett år. Moren var rasende da han sluttet. Men den unge håpefulle som alt hadde startet sin litterære løpebane, erklærte at han med full frihet til kunstnerisk arbeid snart ville kunne tjene mer enn de 60 kroner i måneden som banken ga. Hans mor krevde bevis og nærmest drev Jaroslav til skrivebordet. Og da hun fikk mistanke om at sønnen hemmeligholdt en del av de honorarene han fikk, gikk hun selv rundt til de forskjellige redaksjonene og innkasserte. Dette førte etter alt å dømme til at Hasek begynte å skrive under forskjellige navn. Hittil har en nemlig ikke funnet mer enn 185 Hasek-signerte historier fra perioden 1901 til 1908. Dette stemmer dårlig med hva hans venner kunne fortelle om den flittige skribenten. Hasek kom nemlig daglig til kaffehuset «Union» for å treffe kjente der.

Hasek skrev for en rekke redaksjoner, for de fremste ukeblad og aviser i sin tid og for publikasjoner av mer tvilsom karakter. I løpet av 20 år som aktiv skribent, rakk han å produsere om lag 1200 historier og artikler for tidsskrifter og aviser, tre romaner, en diktsamling og noen teaterstykker. Hasek blir i dag sett på som den mest utpregede humorist i tsjekkisk litteratur.

Under første verdenskrig tjenestegjorde Hasek i den østerrikske armeen, men hadde stor uvilje mot å slåss mot sine «slaviske brødre». Han kom i russisk fangenskap og sluttet seg i leiren i Totzkoje til reservefenrik Plotnikov, en russisk lærer og panslavist som hadde kommando over fangene. Hasek bodde i Plotnikovs kontor og gjorde kombinert tjeneste som opp-passer, regnskapsmann og skriver. Slik unnslopp Hasek den nød andre av hans landsmenn måtte gjennomgå som krigsfanger. Men han bidro stadig til å holde motet oppe hos sine medfanger, han kunne gå fra brakke til brakke med sine historier. Særlig populære var de anti-østerrikske, fortalt på tsjekkisk.

Svejk: „melde gehonoret, daft ich blöd bin.“

die Auswählung der heiligen Geißel

Wie ist der Krieg wie eine Badelker gekommen

Rechtschreibung

Fire tegninger fra George Grosz' berømte serie «Hintergrund» til Svejk på Piscatorbühne i Berlin. Serien omfatter 17 bilder tilegnet Erwin Piscators dramatisering. Også Bert Brecht la Jaroslav Haseks bok til grunn for et eget arbeid: syngespillet om «Svejk i 2. verdenskrig».

DIPLOM **IS**

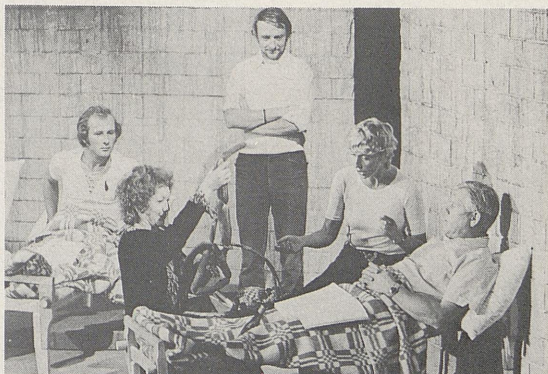

alle tiders... til alle tider

Jaroslav Hasek kom tilbake til Praha fra Russland i 1920. Etter hjemkomsten fikk han bl.a. en del kabaret-engasjement, skulle lese opp, kåsere og fortelle fra Russland. Det endte med skandale.

Haseks videre virksomhet ble gjenstand for stor oppmerksomhet fra høyreorienterte kretser, han ble i flyveblad karakterisert som «russisk morder, agent og brannstifter», og han var nær ved å bli lynsjet på åpen gate. Dette fikk Hasek til å erklære sin uavhengighet: han ville binde seg hverken til høyre

Fra prøvene på Svejek på TT: Arve Opsahl (t.h.), Gerdi Schjelderup, Thor M. Aamodt, Kirsten Hofseth og Karl Bomann-Larsen.

eller venstre, det han heretter skrev, skulle gis ut på eget forlag. To av Haseks venner hadde kort tid før grunnlagt sitt eget forlag. Det første de ga ut, var en samling eldre og nye fortellinger av Hasek. Forleggerne foresto selv salget, gikk rundt på kafeene, ut til folket, noe som i lengden ga større utgifter enn inntekter. Haseks økonomiske situasjon nærmet seg det katastrofale, forlagets også. Hasek måtte flytte hjem til en av forleggerne, Fanta Saura, og erklærte overfor ham at nå ville han skrive noe som folk kjente seg igjen i, noe som virkelig gjorde publikum nysgjerrig, som de kjøpte. Han ville skrive om Østerrike-Ungarn, og det straks! Første hefte av historien om den tapre soldat Svejek kom ut 14. mars 1921 og ble annonsert med plakater byen over som bl.a. en seier for tsjekkisk litteratur også i utlandet. Ingen ante at det skulle gå sannhet i denne spøkefulle reklameløgnen før ti-året var slutt, til tross for at Hasek aldri fikk skrevet ferdig historien om Svejek. K. B. W.

SOLDAT SVEJK

Arve Opsahl, nettopp fylt femti ifølge utroperen i Fjelebodens Friluftsteater og andre pålitelige kilder, starter sitt sjette ti-år med kjemperollen Svejk på Trøndelag Teater.

Arve Opsahl blir i oppslagsverket Norske Skuespillerportretter karakterisert som «litt av en ekspert når det gjelder å bruke den intelligente komikers spesialvåpen, nemlig å gjøre seg dummere enn han er og derved få publikum til å føle seg svært så ovenpå». At hans egentlige debut fant sted i Trondheim, er noe vi i dag gjerne understreker, selv om han nok hadde stått på en scene før. Opsahls førsteopptreden i Trondheim fant sted på «Scalarevynen» i 1942, en turne der han ble presentert som «Komikeren Teobald». Suksessen var så stor at han etter den våget å bruke sitt eget navn. Etter hvert som populariteten vokste, fikk han flere nye: Inspektør Snusen — i Arild Feldborgs kriminalserie i NRK, Bottolf i «Operasjon Løvsprett», Olsen i «Olsen-banden» og dessuten bl.a. inspektør Henry i «Skulle det dukke opp flere lik», vist både på film og på Oslo Nye Teater, der Arve Opsahl egentlig hører hjemme.

Og nå også i tillegg den tapre soldaten Svejk.

Arve Opsahl startet sin teaterkarriere som sjokoladegutt på Chat Noir i middelskoletiden. Etterpå gikk han handelsskole om kvelden og jobbet om dagen, men fikk også tid til Friundervisningens teatersirkel. Denne amatørgruppen ga offentlige forestillinger, og på en av dem ble komikeren Arve Opsahl oppdaget.

Som profesjonell har Arve Opsahl av en eller annen grunn stort sett gått inn for 7-års-perioder. Han var hos Book-Jenssen fra 1945 til 1952 da han gikk over til Edderkoppen. Etter 7 år der fulgte engasjement ved Chat Noir, mens arbeidsplassen nå altså er Oslo Nye hvor han har vært i 3 år. Der venter stadig store oppgaver, så Opsahls gjestespill ved Trøndelag Teater er dessverre bare av begrenset varighet.

Fra prøvene på TT: Arve Opsahl (Svejk) får en hjelpende hånd fra Eva Lunde og Erik Øksnes.

**komfortabelt
med
Klæbu-ruten**

Vi står til Deres tjeneste
med busser for: Rute-kjøring,
tur-kjøring og sightseeing-arrangementer.

Nærmere opplysninger får De
i reisebyråene eller direkte hos

Direkte fra Svejk-entusiaster i Tsjekkoslovakia har Trøndelag Teater fått sendt disse bildene. Øverst ser vi en scene fra den tsjekkiske Svejk-filmen som ble spilt inn i 1957. Svejk og Bretschneider sammen med vertshusholderen Palivec. Bildet i midten viser en scene fra en tsjekkisk teaterforestilling, Svejk møter obersten.

„TAK MI REKNETE, PANE STRÁZMISTRE, JAK MAM ZA TYHLE SITUACE VEDET, KDE JSOU BUDEJOVICE?“

Podle JOSEFA LADY nakreslil D. M.

Si meg, herr kommisær, hvordan skal jeg i den nå rådende situasjon finne frem til Budjovice?

(Lørdag morgen 24. aug. 1968 slik den ble beskrevet av den tsjekkiske tegneren Josefa Lady i en avis gitt ut 5. september samme år.)

SVEJK 1968

Under den russiske okkupasjonen i 1968 ble filmen om «Den tapre soldat Svejk» plutselig satt opp på en rekke av kinoene i Praha, og den frie tsjekkiske radioen oppfordret folk til å gå og se den. Man talte om å gjennomføre en «Svejk-mentalitet», et psykisk forsvar av samme slag som det som ble praktisert av antihelten Svejk. I Praha 1968 satte en stor del av befolkningen kreftene inn på å irritere overmakten, nytte bløffteknikk, skjule sine egentlige hensikter bak en maske av naiv enfoldighet, forvirre troskyldige soldater, etterleve gitte ordrer og foreskrifter inntil det absurde, alt dette som man forbandt med Svejk, og som lenge før Jaroslav Haseks tid var anbefalt apostlene av Jesus: Vær listige som slanger og enfoldige som duer!

Ann Mari Strøm.

Historien om den tapre soldat Svejk er fortalt på mange vis siden Jaroslav Hasek skrev boken som kom til å bli verdensberømt: i flere skuespill, på vanlig film og dukkefilm.

Med høstens åpningsforestilling presenterer Trøndelag Teater sin egen Svejk-versjon.

Da Stockholm Stadsteaters regissør Lars Edstrøm påtok seg oppgaven å sette iscene Svejk for TT, startet han sitt arbeid ved kilden, Jaroslav Haseks bok (562 sider i svensk oversettelse).

Edstrøm skrev for vårt teater en egen dramatisering som ligger betydelig nærmere originalen enn enkelte andre. Et svensk forlag har sikret seg alle rettigheter til Edstrøms dramatisering, og Trøndelag Teater har allerede hatt forespørsel fra en engelsk produsent om denne spesielle Svejk-versjonen.

Hans Kristiansen har oversatt Edstrøms dramatisering og har funnet frem til en språkform som er Arve Opsahl og det øvrige ensemble naturlig. Også eksperter i tsjekkisk har gitt TT det råd å velge en folkelig språktone.

Tre av de fire i gemyttlig diskusjon: Regissøren Lars Edstrøm (t.v.), komponisten Bengt Ernryd (i midten) og scenografen Peter Berggren.

Til denne forestillingen har musikk sjefen ved Stockholm Stadsteater, Bengt Ernryd, komponert ny musikk. Ernryd er en ung jazzmusiker og komponist med kometaktig karriere etter endt utdanning ved Musikkhøyskolen i Stockholm. Til hans seneste arbeider hører musikken til Stockholm Stadsteaters «Minns du den stad». Ernryd er også mannen bak musikken til filmene «Nyfiken gul» og «— blå» og til «Made in Sweden». I sommer gir han sammen med Lars Forsell ut på plate en rekke barneviser som tidligere er presentert i Sveriges radio.

Rammen om forestillingen ellers er også svensk. Peter Berggren («Kamerat Semjon» på TT forrige sesong) har ansvaret for dekorasjonen med tre sinnrike små dreiescener som gir nye, overraskende muligheter. Edstrøm og Berggren fortsetter her samarbeidet fra en av fjorårets suksesser på Stads-teatern: dramatiseringen av eventyret om Store-Klaus og Lille-Klaus. Berggren er ellers fast tilknyttet svensk TV.

Forestillingens kostymer er tegnet av Ann Mari Strøm, også hun fra SS der hun har hatt kjempeoppgaver som bl.a. «Spillemann på taket», «Kristina», «Porgy and Bess» og «Den Kaukasiske Kritt-sirkelen». Noen av hennes 50 kostymeskisser for Svejk-forestillingen er gjengitt annet sted i programmet.

Fra prøvene på TT: Erik Øksnes (t.v.), Arve Opsahl og Eva Lunde.

Penger — penger — penger! Under-skudd — kredittvansker — budsjett-overskridelser — underbemanning! For den som har fulgt med i avisene det siste halve året kan det fortone seg som om dette er alt norsk teater dreier seg om. Avisenes redaktører skriver ledere om teatrenes økonomiske situasjon. Finansrådmenn og departementale talsmenn uttaler seg, gjør oppmerksom på, understreker og advarer. Det er deres plikt — og de gjør den. Men av og til kan en hardt presset teatersjef få noen stille minutter og da er det ikke til å unngå at visse kjetteriske tanker smyger seg inn mellom økonomiske overslag og dramatiske vurderinger.

Det er tydelig at det går mot ferietider. Ikke en jævla teatersjef har uttalt seg i løpet av hele den siste uka!
(Hammarlund i Dagbladet - fritt etter hukommelsen.)

Hvor vil man egentlig med teatret i Norge? Skal det være en slags almisse til fantasien, til opplevelsen og gleden? En slags motvillig klapp på skulderen til de blant oss som av og til trenger en pustepause fra dansen rundt gullkalven? Eller har man virkelig et siktemål og en hensikt med teatret? Kan det tenkes at det et eller annet sted høyt oppe på den departementale stige sitter et individ med en slags ideell tro på teatret, et individ som i et glimt av klarsyn har sett at det som teater på sitt beste kan gi, inspirasjon, opplevelser, motforestillinger og gleder, blir stadig viktigere etterhvert som dansen rundt gullkalven går stadig villere, med stadig flere deltagere? Det er nok mulig at vi som arbeider i teatret har en tilbøyelighet til å overdrive teatrets betydning i samfunnet, både som gledesspreder og tankestimulator, som opplysnings- og inspirasjonsfaktor. Likevel, det er et fattig folk og et fattig land som ikke har råd til goder som ikke umiddelbart kan avleses i kroner og ører.

Det er mer mellom himmel og jord, Horatio, enn det som kan avleses i stats- og kommunalbudsjettene.

Den hardt trengte teatersjef kunne nok i slike stille øyeblikk tenke seg å inngå en uhellig allianse med forsvardepartementet. Det har jo vist seg i såvel Tsjekkoslovakia som i Hellas at okkupanter og juntaer frykter teatrene fordi folk gjennom disse får anledning

Den tapre soldat Svejk

av Jaroslav Hasek

Dramatisering : Lars Edström
Oversettelse : Hans Kristiansen

REGI : LARS EDSTRÖM
MUSIKK : BENGT ERNRYD
DEKOR : PETER BERGGREN
KOSTYMER : ANN MARI STRØM
Regiassistent : Arne Reitan

Scenemester : Audun Solbu
Lysmester : Oscar Ottesen
Frisør : Jenny Krogstad
Rekvisitør : Birgit Sæther
Sufflør : Esther Hagemann
Inspisient : Peter Berg

Orkester:

Piano : Jan Hartvig Henriksen (leder)
Fiolin : Torbjørn Moa
Slagverk : Leif Raanes

ÉN PAUSE

Première 8. september 1971

Personene, i den rekkefølge de kommer inn på scenen:

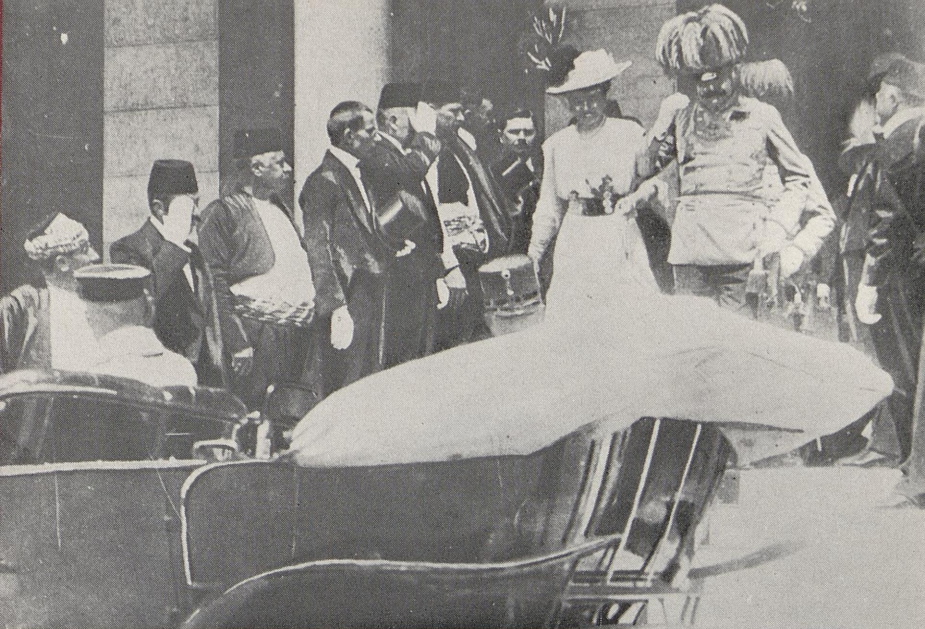
Bretschneider	:	Erik Øksnes
Palivec	:	Kristian Hefte
Fru Palivec	:	Eva Lunde
Svejk	:	Arve Opsahl
Konstabelen	:	Thor M. Aamodt
Funksjonæren	:	Leif Jacobsen
Politikommisæren	:	John Yngvar Fearnley
Tre simulanter	:	Trond Lie, Jan Erik Berntsen, Karl Bomann-Larsen
Sykepasseren	:	Thor M. Aamodt
Sykesøsteren	:	Torunn Lundsholt
Baronessen	:	Gerdi Schjelderup
Selskapsdamen	:	Kirsten Hofseth
Fenrik Slavik	:	Arne Reitan
Vakttersjanten	:	John Yngvar Fearnley
Krigsrettsdommer Bernis	:	Hallvard Lydvo
Løytnant Lukasch	:	Leif Skarra
Katy Wendler	:	Kirsten Hofseth
Herr Wendler	:	Dan Fosse
Vodicka	:	Erik Øksnes
Hushjelpen	:	Julie Øksnes
Obersten	:	Kristian Hefte
Den skallede	:	John Yngvar Fearnley
Konduktøren	:	Leif Jacobsen
Lokomotivføreren	:	Karl Bomann-Larsen
Korporalen	:	Trond Lie
Kapteinen	:	Jan Erik Berntsen
Kjerringa	:	Gerdi Schjelderup
Mannen	:	Kristian Hefte
Desertører	:	Hallvard Lydvo, Arne Reitan
Gendarmeri-korporalen	:	Svein Wickstrøm
Gendarmeri-sersjanten	:	Erik Øksnes
Rittmesteren	:	Dan Fosse
En annen gendarmeri-sersjant	:	Thor M. Aamodt
Sersjant Nasaklo	:	Svein Wickstrøm
Fire soldater	:	Trond Lie, Hallvard Lydvo, Jan Erik Berntsen, Arne Reitan

til å styrke sitt samhold, sin rettsbevissthet og sin motstandsvilje. I Hellas har dette resultert i forbud mot alle de klassiske greske tragedier og i Tsjekkoslovakia har myndighetene nedlagt forbud mot uansvarlig klapping på uautoriserte steder i forestillingene. Kanskje forsvardepartementet kunne tenke seg å avgi et beløp på størrelse med prisen for et jefly for den gode saks skyld?

Vel nede på jorden igjen er det enkelte punkter jeg ønsker å ta opp. Trøndelag Teater øket sitt tilskuerantall i sesongen 70/71 med ca. 35% i forhold til den foregående sesong. 133 000 publikummere tilsammen så teatrets forskjellige forestillinger. Likevel gjør ikke dette nevneverdig utslag av positiv karakter i teatrets økonomi. Grunnen er bl.a. den at mens lønninger, priser, etc. stadig stiger, har billettprisene ved teatret vært konstante.

Det vi nå håper på er at den nye teaterloven som er under forberedelse, vil bedre vår økonomiske situasjon. Det ser slik ut, spesielt hva angår landsdels-scenene. Etter min mening er dette riktig, vi må satse mer på de teaterfattige distrikter. Dette kan skje både gjennom oppretting av regionteatret, i den forbindelse ønsker vi det nye Hålogaland Teater velkommen, og ved å legge forholdene ved de forskjellige landsdels-scenene bedre tilrette for utsendelse av turneer. Som man vil forstå ser vi med spenning frem til den nye teaterloven og til den nye støtteordningen som den vil etablere. Jeg nevnte tidligere det rekordhøye publikumstall for sesongen 70/71. Vi vil satse alt vi kan på at denne positive utviklingen vil fortsette også i sesongen som kommer og håper på sterk støtte fra vårt publikum i begge Trøndelagsfylkene. Men nå blir det stadig viktigere at arbeidet med det planlagte nye teatret akselereres. Teatret slik det står må bevares, men i tilknytning til dette, på tomten ut mot Leuthenhaven må, etter min mening, det nye teater komme.

Anne An.

SKUDET I SARAJEVO

Erkehertug Franz Ferdinand og hans gemalinne på statsbesøk i Sarajevo 28. juni 1914. Dette bildet er tatt to minutter før det skjebnesvangre skuddet som startet første verdenskrig. Erkehertugparet er på vei til en ventende vogn. Idet de går inn i den, faller skuddene. Morderen ble tatt like etter. På bildet nedenfor ser vi ham bli ført bort. Mannen som skjøt var studenten Princip, medlem av en serbisk nasjonalistorganisasjon.

Ingeniør- og Entreprenørforretning
Søndre gt. 7
Trondheim

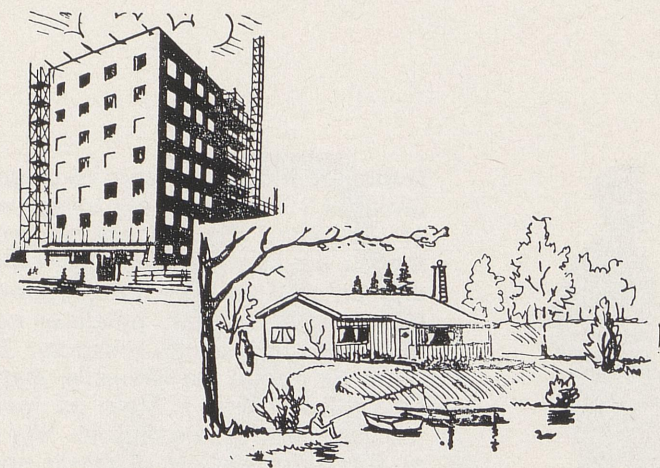
Dobbeltmonarkiet Østerrike-Ungarn omfattet i tiden like før første verdenskrig omkring 50 millioner mennesker fordelt på elleve forskjellige befolknings-elementer. Den slaviske gruppen: slovakker, jugoslaver, polakker og ukrainere utgjorde 24 millioner. Dette tallet er hentet fra offisielle statistikker som ikke er helt å stole på fordi de tok utgangspunkt i talespråket. Når en vet at østerrikerne øvet et sterkt språklig press i områder med blandet befolkning, kan en lett trekke den konklusjon at den slaviske gruppen var enda mer tallrik.

Kostymeskisser av
Ann Mari Strøm.

De elleve befolkningselementene i dobbeltmonarkiet hadde ikke stort annet felles enn Franz Josef 1, Keiser av Østerrike og Konge av Ungarn, Habsburgernes rike var i sterk grad preget av stridigheter mellom de forskjellige nasjonaliteter. Til en viss grad ble området styrt som to stater, med en regjering i Wien og en i Budapest og med to parlament. Men krigsminister, utenriksminister og finansminister var felles.

I det området som lå under Budapest-regjeringen, hadde ungarerne en sterk tendens til å dominere, noe som også bidro til å skape strid mellom ungarer og de som ikke var magyarere. De to grupperingene var omtrent like tallrike. Den tsjekkiske nasjonalismen vokste frem i kamp både mot Wien og Budapest og ble etter hvert så sterk at Franz Josef ble nødt til å akseptere en rekke nasjonale manifestasjoner. Men keiseren hadde langt mer kompliserte problem å stri med i Bosnia og Herzegovina. Ifølge Berlin-traktaten av 1878 skulle Østerrike-Ungarn admini-

**BYGGEVARER
STÅL
ANLEGGSMASKINER**

GUSTAF **ASPELIN** **AS**

TRONDHEIM

streere området, mens den tyrkiske sultan fortsatt hadde suvereniteten over de to landene. Etter den ung-tyrkiske revolusjonen i 1908 ble imidlertid begge annektert av Østerrike-Ungarn. Dette skjedde i Franz Josefs 60. regjeringsår. Han var da 78 år gammel og selve symbolet på autoritet. Innlemmelsen av Bosnia og Hertzegovinia var langt fra noe ensidig østerriksk-ungarsk spørsmål, men grep langt videre. I alt ni nasjoner var involvert i forhandlingene som fulgte, blant andre Storbritannia, Tyskland og Russland. Krisen var en del av det problemkompleks som førte frem til første verdenskrig.

Det skapte også uro at tronfølgeren erkehertug Franz Ferdinand arbeidet for å samle slaverne innen Østerrike-Ungarn som en motvekt mot Ungarn. Dette stilte ham i sterk motsetning til nasjonalistene i Serbia som igjen hadde nær kontakt med nasjonalister i bl.a. Bosnia og Herzegovinia.

Og det var altså i Sarajevo, Bosnias hovedstad, det skjebnesvangre skuddet ble avfyrt 28. juli 1914. Gymnasiasten Gavrilo Princip som denne dagen myrdet tronfølgeren erkehertug Franz Ferdinand og hans gemalinne, tilhørte en hemmelig serbisk terroristorganisasjon, men det blir antatt at den serbiske regjering ikke hadde noe kjennskap til attentatplanen. Den østerriksk-ungarske regjering la imidlertid skylden på Serbia og det ble ivret for øyeblikkelig militær aksjon. Det ble stilt et 40 timers ultimatum med ti krav. Ni ble godtatt, men det tiende som innebar østerriksk-ungarsk politietterforskning på serbisk område, ble oppfattet som klar suverenitetskrenkelse. Serbia ville forhandle i Haag, men Østerrike-Ungarn mobiliserte og ventet full støtte fra Tyskland. Det russiske kronråd besluttet å hjelpe Serbia. Skredet var begynt å løsne, og snart var første verdenskrig et faktum.

Franz Josef, keiser av Østerrike og konge av Ungarn, døde i 1916: Den første verdenskrig gjorde ende på det habsburgske dynasti, og dobbeltmonarkiet ble stykket opp. De omstridte områdene Bosnia og Herzegovinia sammen med kongeriket Serbia ble lagt inn under den nye staten Jugoslavia.

Kostymeskisser av
Ann Mari Strøm.

DEN HERSKENDE KLASSE

av Peter Barnes

I Victor Husebys sjefstid ble de sinte unge menn introdusert i Norge. På bildet Arne Aas som Jimmy Porter i John Osborns «Se deg om i vrede» (Sint ungdom) som hadde premiere på Trøndelag Teater i mars 1958.

«Den herskende klasse» av Peter Barnes er neste forestilling på hovedscenen. Kjetil Bang-Hansen setter iscene, Arne Aas spiller Den fjortende Jarl av Guerny, Mona Jacobsen hans Lady med diskutabel fortid, dit-hentet av familien for å sikre ny arving raskest mulig. Den fjortende jarlen har nemlig bokstavelig talt hengitt seg til fremmede guder og stilt seg utenfor alt det som generasjonene før ham har bygget opp og ansett som vesentlig.

Thor Hjorth-Jenssen er den uunngåelige hushovmesteren.

«Den herskende klasse» er tidligere ikke spilt i Norge.

Stor blir forskrekkelsen når hippie-jarlen likevel vender hjem, bestemmer seg for å føre et såkalt normalt liv på linje med alle andre og overta ansvaret etter Den trettende som bli funnet hengt under merkvordige omstendigheter.

«Den herskende klasse» (The ruling class) ble vist første gang i 1968, i Nottingham Playhouse og flyttet i februar 1969 over til et av de mest kjente West End-teatre i London, Piccadilly Theatre. En suksess av de store, og samtidig karakterisert som noe av det vesentligste som er skjedd i engelsk teater etter krigen.

Kritikeren Harold Hobson (The Sunday Times) stiller urpremierer på «Den herskende klasse» på linje med tre andre sensasjonelle talentfødsler han har opplevd i sin 20-årige kritiker-virksomhet: Samuel Becketts «Mens vi venter på Godot» i 1955, John Osborns «Se deg om i vrede» i 1956, Harold Pinters «Fødselsdagsselskapet» i 1958, - og nå altså Barnes' «Den herskende klasse» som på en natt gjorde en ukjent skribent til dagens samtaleemne.

Handlingen i «Den herskende klasse» foregår stort sett i Guerneynes slott. Det var derfor naturlig å overlate scenografien til Anna Gisle, svensk-engelsk talent med hovedsete i London, - medarbeider ved flere suksesser på Oslo Nye Teater de siste årene. Det var med stor tilfredshet at Trøndelag Teater fikk Hans Heiberg til å påta seg oversettelsen av stykket, en oppgave som kunne synes nesten uoverkommelig.

K. B. W.

Teaterloftet:

Den absurde kongen dør.

Jeg har ingen tro på at premieren på et nytt Ionesco-stykke lenger setter sinnene i kok som tilfellet var ute i Europa for 10—15 år siden. Men hvorfor i allverden har jeg da valgt å presentere «Kongen dør» nå? Jeg tror ikke det er mulig å få tak i budskapet Ionesco vil meddele, hvis man bare sitter opptatt av å finne ut om man er for eller imot **formen**.

Den engelskspråklige verdenspremiere på «Kongen dør» av Eugene Ionesco, fant sted på Royal Court i London i september 1963, med Alec Guinness som kongen. En merkelig opplevelse den gang, merkelig er det at jeg fortsatt kan huske detaljer fra denne opplevelse som om det var for et par timer siden. Det var utvilsomt en meget fin oppsetning av «Kongen dør» vi var vitne til den kvelden. Først og fremst var den **klar**. Jeg mener ikke lettfattelig, men vi kunne fornemme at skuespillere og

Siden år 1900

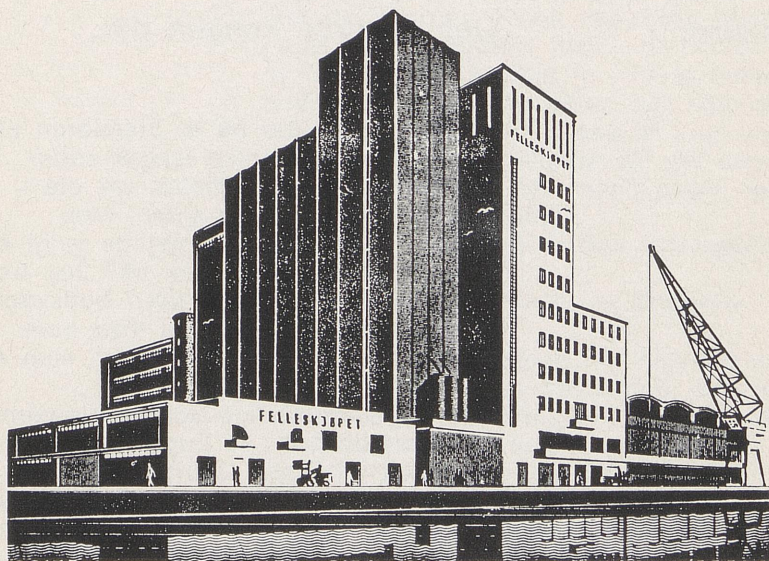
har Felleskjøpet i Trondheim
levert driftsmidler, maskiner
og redskaper til sine medlemmer
i Trøndelag og Nordland.

Den totale omsetning utgjorde i 1970

272,5 mill. kr.

Distribusjonen foregår fra
hovedanleggene i Trondheim,
hvor også kraftfôrfabrikken ligger,
og fra ca. 50 distriktslager.

Det er bøndene selv
som står bak denne bedriften.

Kraftfôr-fabrikken på Skansen

FELLESKJØPET

I TRONDHEIM

Thor Hjorth-Jensen spiller kongen.

iscenesetter hadde en klar oppfatning av hva de ønsket å formidle gjennom forfatterens tekst. Allikevel, en vesentlig del av publikum var i opposisjon, formen var nok kjent, men også derfor uønsket der i huset hvor nyrealistene hadde feiret store triumfer. Dette her var destruktivt, uten hensikt i vår verden etc., etc. En blanding av entusiastisk bifall og voldsom piping endte kvelden. Undertegnede tilhørte første gruppe, og plutselig ble jeg grepet i armen av sidemannen som deretter brølte inn i øret mitt: «Why do you applaude?» Jeg ropte tilbake at det ville ta for lang tid å svare på det nå, men at jeg først og fremst klappet fordi jeg mente skuespillerne hadde formidlet det maksimale av forfatterens tekst. Til langt på natt fortsatte diskusjonene på fortauet, i pubene og kaffebarene rundt Sloane Square: «Hva i helvete var dette for noe sprøyt? Sitte i halvannen time og se på en halvskrullete konge», osv. i den duren, eller: «Genialt. Den absurde form utnyttet totalt, en latterliggjørelse av hele Europas historie, en advarsel mot trangen til autoritetsdyrkelse», osv. Faktum er at jeg hadde hatt en av de store teateropplevelser livet gir oss. Hva stykket handler om? Den eneste sikre begivenhet i vårt liv her på jorden: Døden. Om at den er uunngåelig for alle, også konger. Gjennom den absurde formen har Ionesco klart det mesterstykket å oppheve tidsbegrepet. År, dager og timer, minutter og sekunder hvirvler forbi oss, et kongedømme går i oppløsning. Han som har hatt makten gjennom århundrer likeså. Det er blitt sagt at Ionesco ofte hadde Charles de Gaulle i tankene, presidenten som ble sittende, etter manges mening, alt for lenge.

Anne An.

A/s NORSK STAALTAUGFABRIK

MED SØSTERSELSKAPER
TRONDHEIM

STÅLTAU STÅLTRÅD TAVERK

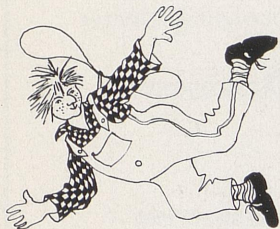

BERGBOR OG HÅRDMETALLARTIKLER

MITET

KARLSSON PÅ TAKET

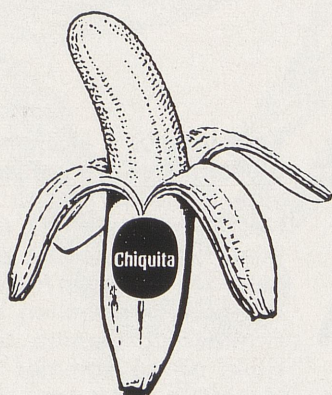
av Astrid Lindgren

I september i år flytter en vakker og gjennomklok og passelig tykk mann i sine beste år inn på Trøndelag Teater. Næmlig Karlsson på taket, verdens beste Karlsson! Det sier han i hvertfall selv. Og sammen med Karlsson kommer Lillebror og familien hans, vennene Christer og Gunilla, tyvene Fille og Rulle og så kommer selvfølgelig Husbukken, en ferm kvinne med jernhender og sinte øyne. Forhåpentlig blir de alle på Teatret til bortimot juletider.

Det fantastiske med Karlsson er at han kan fly, han har en propell på ryggen som løfter ham lett og lekende opp på taket der han bor i sitt lille koselige hus. Sammen med Lillebror finner han på de utroligste ting.

Livet blir aldri kjedelig med verdens beste Karlsson i nærheten. Han er vilter og full av spillopper — men innerst inne er han ganske snill, dersom noen bare vil bry seg om å bli ordentlig kjent med ham. Marianne Rolf spiller Karlsson, Trond Lie Lillebror, Håkon Qviller setter iscene og Gwen Qviller har ansvaret for scenografien.

CHIQUITA (Uttales: sji - ki - ta)

– ordet for banan.

BANAN-MATTHIESSEN A/S

Teatrenes repertoar i sept./okt.

NATIONAL THEATRET

ET DUKKEHJEM
av Henrik Ibsen. Regi: Edith Roger.

HOVEDSCENEN: DEN STUNDESLØSE
av Ludvig Holberg. Regi: Edith Roger.

KIRSEBÆRHAVEN
av Anton Tsjekov. Regi: Jan Kacer.

AMFISCENEN: KIERLIGHED UDEN STRØMPER
av Johan Herman Wessel. Regi: Finn Kvalem.

SVARTKATTEN
Gruppearbeid

7 MENNESKER
av Anders Bye. Regi: Jan Bull.

DENGANG DA
av Harold Pinter. Regi: Magne Bleness.

 OSLO
NYE

40 KARAT
av Barillet og Gredy. Regi: Toralv Maurstad.

TORDENSHOW
av Berthold Halle. Regi: Barthold Halle.

Rogaland Teater

CSARDASFYSTINNEN
av Kálmán/Stein og Jenbach. Regi: Arne Thomas
Olsen, Kjell Bækkelund og Hans Kjølaas.

Barneteatret: KLATREMUS OG DE ANDRE DYRENE
I HAKKEBAKKESKOGEN
av Thorbjørn Egner. Regi: Sverre Berntsen.

Oppsøkende teater: UTENFOR
av Martha Vestin og Tom Lagerborg.

 RIKS-
TEATRET

PEER GYNT
av Henrik Ibsen. Regi: Gøran O. Eriksson.

ROMEO OG JULIE
av Shakespjeare. Regi: Jan Levin.

Det Norske Teatret

MARIJA
av Isaak Babel. Regi: Pål Skjønberg.

HOVEDSCENEN: TILFELLET TORNEROSE
av Conny Hannes Meyer. Regi: Ola B. Johannessen.

ZORBA
Regi: Rikki Septimus.

Mine damer
glem ei aldri at
håret er kvinnens pryd.

Glem ei heller å ha
den korrekte frisyre til
de spesielle anledninger.

Min salong hjelper Dem med
å legge frisyren for Deres type.

Velkommen

KAREN BAUGE DAHLEN

TRØNDERHEIMEN

Telefon 22 414

Scene 2: av Samuel Beckett. Regi: Bjørn Endresson.
SLUTTSPEL

BORTANFOR ALLE VÅRE DRAUMAR
av Paul Zindel. Regi: Ingebjørg Sem.

For ungdom: PEER GYNT
av Henrik Ibsen. Regi: Ingebjørg Sem.

For barna: TAREMAREBY
av Ingebrigt Davik. Regi: Asbjørn Toms.

HOVEDSCENEN:

EN HANDELSREISENDES DØD
av Arthur Miller. Regi: Otto Homlung.

KJØKKENET
av Arnold Wesker. Regi: Anne Gullestad.

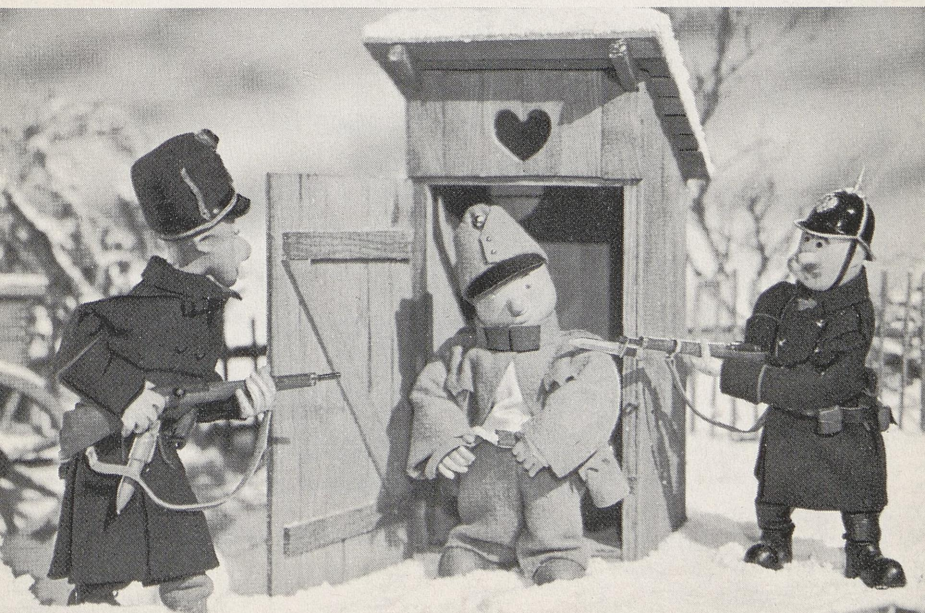
Lille scene: HØYT SPILL MED FYRSTIKKER
av Jan Bergqvist og Hans Bendrix.
Regi: Sven Henning.

STOLENE
av Ionesco. Regi: Gerhard Knooph.

For barna: KARLSSON PÅ TAKET
av Astri Lindgren. Regi: Karen Randers-Pehrson.

Trøndelag Teaters Kunstutlodning

Uavhentede gevinster:
Odd Hilt: Fløytespiller, stengods nr. 35667
Tor Stevik: Vårsøle nr. 36128

Svejk i en tsjekkisk dukkefilm.

Kan De lese dette tydelig?

(avstand 50 cm)

Når De selv får en refleksfri brille, forstår De hvor sjenerende refleksene har vært. De vil oppdage at De nesten ikke merker brilleglassene, og at De blir langt mindre trett i øynene under vanskelige lysforhold. De får full glede av Deres brille.

Hvis ikke, trenger De
antagelig briller.

MURGÅRDEN
THS. ANGELLS GT. 22 - TRONDHEIM - TLF. 32830

**GI
ET ABONNEMENT
I GAVE!**

Et gaveabonnement omfatter
5 forestillinger høsten 1971
og våren 1972.

Priser fra kr. 37,- til kr. 70,-
Ring eller oppsøk billettluken,
telefon 24000.

La en sparebankbok
bli billetten til
Deres ønsker.
Bank-kontakt gir lånekontakt.

Spør

SPAREBANKEN

Trondhjems Sparebank

De finner oss over«hele byen»